

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Текући рачун: 840-518664-16, описан код Управе за трезор ♦ ПИБ 100844260 ♦ Матични број 17798561 ♦ Шифра делатности 9104

СЕДИШТЕ
11070 Нови Београд
Др Ивана Рибара 91
тел 011 20 93 800
011 20 93 801
факс 011 20 93 867
beograd@zps.rs

РАДНА
ЈЕДИНИЦА У НИШУ
18000 Ниш
Војда Карађорђа 14
тел/факс 018 523 448
018 523 449
nis@zps.rs

ПРИШТИНСКА
РАДНА ЈЕДИНИЦА
11070 Нови Београд
Др Ивана Рибара 91
тел 011 20 93 800
011 20 93 801
факс 011 20 93 867
beograd@zps.rs

ОЗ број 020-2476/2
датум 09.09.2014

ОПШТИНА РАШКА
МЕСНА ЗАЈЕДНИЦА ЈОШАНИЧКА БАЊА
ОДБОР ЗА ЗАШТИТУ И РАЗВОЈ ЈОШАНИЧКЕ БАЊЕ
Др Јелена Дрманац

36345 ЈОШАНИЧКА БАЊА
ул. Филипа Прибаковића бр. 1

Предмет: Извештај о стручном надзору дела водотока Јошаничка река

Завод за заштиту природе Србије добио је ваш захтев од 04.10.2013. године у коме молите да се изврши стручни надзор на делу Јошаничке реке на територији општине Рашка услед прекомерних радова на успостављању мини хидроелектрана.

Уз захтев је приложена и документација:

- Ситуациони план слива Јошаничке реке са уцртаним планираним локацијама МХЕ;
- Уредба о утврђивању подручја Бање „Јошаничка бања“ („Службени гласник РС“, бр. 17/97);
- Списак будућих мини хидроцентрала на подручју општине Рашка са обележеним МХЕ које су на територији Јошаничке бање, из Просторног плана општине Рашка;
- Одлука о изради Плана генералне регулације за насељено место „Јошаничка бања“ од 28.03.2013. године;
- Захтев грађевинском инспектору Рашке за увиђај у ток радова на МХЕ „Жупањ“, Вележ I и Вележ од 11.10.2013. године;
- Копија Записника о инспекцијском прегледу, Грађевинске инспекције Одсека за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине Општинске управе Рашка, бр. 354-778/13 од 16.10.2013. године;
- Обавештење по Поднеску др Дрманац Јелене, испред Савета МЗ „Јошаничка бања“, Одсека водне инспекције Краљево, Републичке дирекције за воде, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, бр. 270-325-0191/13-07 од 25.09.2013. године;
- Представка Републичкој инспекцији за водопривреду са седиштем у Рашки, Одбора за заштиту и развој Јошаничке бање од 22.10.2013. године;

- Информација о малим хидроелектранама на Самоковској реци, Завода за заштиту споменика културе Краљево, бр. 1405/2 од 04.11.2013. године;
- Допис Министарства регионалног развоја и локалне самоуправе, бр. 07-00-00174/2013-04 од 24.10.2013. године;
- Копија Пријаве почетка грађења МХЕ „Жупањ“, на реци Јошаници, Грађевинске инспекције Одсека за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине Општинске управе Рашка, бр. 354-1415/13 од 22.08.2013. године;
- Фотокопије фотографија са терена о извођењу грађевинских радова;

Након тога, прослеђен је електронским путем Допис на даљу надлежност из Кабинета председника Владе Републике Србије бр. 07-00-05688/2013-01 од 13.09.2013. године, Министарству енергетике, развоја и заштите животне средине. Уз допис је приложено и:

- Предлог Одлуке о изменама и допунама Одлуке о усвајању регистра мини хидроцентрала на подручју општине Рашка, III бр. 06- III-18/13-2 од 02.08.2013. године, председника општине Рашка Општинском већу;
- Копија Захтева за проширење списка малих хидроелектрана. бр. 351-905/13 од 13.05.2013. године;
- Копија Захтева за проширење малих хидроелектрана СО Рашка, бр. 351-1250/13 од 09.07.2013. године;
- Копија Захтева за проширење списка малих хидроелектрана. бр. 351-1265/13 од 12.07.2013. године;
- Копија Захтева за проширење списка МХЕ у општини Рашка, бр. 351-1271/13 од 12.07.2013. године.

На основу поднете документације, Завод за заштиту природе Србије одредио је стручни тим који је изашао на терен да изврши стручни надзор, дана 24.12.2013. године.

Стручни увид смо извршили почев од места Јелакци, низводно Јошаничком реком до Јошаничке бање. При томе смо утврдили пет градилишта на којима се ради на успостављању мини хидроелектрана, односно:

- МХЕ „Кнежевићи“,
Преградно место за водозахват није установљено, али је низводно урађена машинска зграда и рибља стаза.
- МХЕ „Дрење“,
Преградно место за водозахват није установљено, али је дуж корита реке и местимице на обалском делу урађен део цевовода до машинске зграде. У кориту реке и непосредној околини видљиви су трагови оштећења крајречне вегетације, коју радници нису секли већ су дозерима чупали и ломили. Такође се запажа да је на појединим местима извршено проширење речног корита.
- МХЕ „Марићи“,
Преградно место за водозахват је лоцирано непосредно уз излазни канал из машинске зграде МХЕ „Дрење“.
- МХЕ „Вележ I“,
Водозахватно место је урађено са рибљом стазом, међутим цевовод којим се доводи вода са другог водозавата премошћује једанпут водоток, а након водозавата цевовод је поново преко реке на 1 m у

односу на водно огледало. Такође је констатована услед интензивних радова повећана замућеност воде.

- МХЕ „Жупањ“,
Водозахват за ову МХЕ је на веома малом растојању од испуста узводне МХЕ. Приликом постављања ценовода дошло је до девастације старе каптаже термоминералног извора „Сланци“ који је при обиласку показивао температуру много већу него што је температура воде и ваздуха (водена пара се издизала).
- МХЕ „Белци“,
Водозахват за ову МХЕ урађен је тако да је рибља стаза урађена на десној обали реке, а решетка водозавата за ценовод на левој обали. Поред тога, отвор рибље стазе је у односу на ниво решетке водозавата подигнут за 1 m због чега у највећем периоду током године рибе неће моћи да користе рибљу стазу.

Од свих набројаних мини хидроелектрана само МХЕ „Марићи“ (бр. 03-3200/2 од 10.01.2008. год.) и МХЕ „Кнежевићи“ (бр. 03-757/2 од 14.04.2008. год.) имају издате Услове заштите природе од стране Завода за заштиту природе Србије. За МХЕ „Жупањ“ издато је негативно мишљење о могућности успостављања предметне МХЕ (бр. 03-1097/2 од 09.07.2010. године). Остале мини хидроелектране не поседују мишљење или услове заштите природе од стране Завода, за израду техничке документације, а ни изградњу.

МХЕ „Дрење“, МХЕ „Марићи“, МХЕ „Жупањ“, МХЕ „Вележ I“, МХЕ „Вележ“ налазе се у оквиру Националног парка Копаоник у зони режима заштите III степена. Водозахват МХЕ „Вележ“ налази се у режиму заштите II степена. Део најнизоводније МХЕ је ушао у зону подручја бање „Јошаничка бања“.

Имајући наведено у виду, мишљења смо да предузете активности и стање природе на посматраном делу водотока указују на самовољу појединих инвеститора, озбиљно угрожавање речног корита, елемената алувијалне равни и хидролошког режима. Као илустрацију тога наводимо:

- ценоводи за системе МХЕ местимце су постављани и у корито за велику воду Јошаничке реке, или на обалској линији са коритом реке чиме је делимично измењено речно корито чије ће се последице тек манифестовати;
- недифинисаност минималног одрживог протока Јошаничке реке за довољно број мини хидроелектрана, готово повезаних, довешће до прекида хидролошког континуитета и измена хидролошког режима;
- крајречна вегетација није сечена већ је дозерима чупана и ломљена чиме је њено обнављање знатно отежано, и посредно угрожена стабилност обала;
- Јошаничка река је типични салмонидни водоток, који карактеришу биљке и животиње прилагођене животу у хладној води. Овом приликом наглашавамо да је Јошаничка река станиште заштићених врста - поточна пастрмка, поточна мрена, клен, кркуша и двопругаста уклија и строго заштићене врсте - златни вијун;
- успостављањем честих деоница са знатно смањеним протицајем довешће до поремећаја хидролошког режима, а посебно хемизма и физичких карактеристика вода чиме ће се готово трајно променити станиште, а доћи ће и до нестанка реофилних (хладнокрвних) врста флоре и фауне;

- раскопавањем ровова за постављање цевовода у периоду зимског мировања водоземаца и гмизаваца на целом посматраном делу има несагледиве и дугорочне последице које се огледају не само у физичком уништавању јединки већ и потпуном затирању њиховог станишта. Поред тога, местимично изливање бетона, као и непажљиво руковање уљима и другим дериватима нафте који се расипају по тлу (констатовано на дан стручног надзора код МХЕ „Вележ I“) има директан токсичан ефекат, доводи до веома брзог угинућа, пре свега фауне водоземаца у периоду хибернације;
- интензивност радова у овом периоду, проузроковала је замућеност речних вода што у овом периоду када се мрести поточна пастрмка има посебно негативан утицај на икру и млађ.

На основу извршеног стручног надзора може се закључити да је извршеним радовима и активностима у току дошло до угрожавања и оштећења екосистема Јошаничке реке у већој мери и на ширем простору.

Поред овог стручног налаза, требало би да се изврши и инспекцијски преглед, и на основу тога предузму адекватне активности, обавести Управљач природног добра и остале релевантне институције.

С поштовањем,

Директор Завода
Александар Драгишић

Достављено:

- Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине
 - Одељење за заштиту животне средине у области заштите и коришћења природних добара
 - Одељење енергетске ефикасности
- Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања
 - Одељење за природна добра
- Републичка дирекција за воде
- ЈП „Национални парк Копаоник“
- Општина Рашка, референт за заштиту животне средине
- Документација
- Архива